Rimaszombat, 1881. junius 5. 22. szám. Második évfolyam.

Szerkesztőségi iroda: Rimaszombat, főtér 32. sz. a. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:
Egész évre . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal: R.-szombat, Losonczi-utcza 24. sz. Rábely Miklós könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj: Egy négy hasábos petitsor térfogata . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . . . 30 kr.

Nyilttér: Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonczi-utcza 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetések legczélszerűbben postautalvány utján eszközölhetők. — Hirdetéseket csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Választások előtt.

Egyhangu, unalmas társadalmi életünknek kétségkivül jelentékeny, a nép életének pedig legjelentékenyebb mozzanatát képezik a leendő választások. — Mindannyian tudjuk, mindannyian érezzük, minő feladat vár reánk, — az a közönséges ember, az a földet turó „paraszt“ is érzi, hogy neki csak egy joga van, e jogával szabadon élhet, és ha egy szikrányi hazafiui becsületességgel bir: büszke rá, hogy e jogát gyakorolja, mihelyest az urnához közeledik s midőn azt megtette: tiszta tudattal tér vissza tűzhelyéhez, — lejátszotta szerepét.

Mint kilátásban van, a választás nálunk már 24-én megejtetnék. Ünnepélyes alkalom lesz ez megyeszerte s nem űzünk politikát, midőn kimondjuk az igazszólás szabadságával, hogy a honfiui kebel legőszintébb örömének érzelme hatna át, ha a szükséghez, kivánalmakhoz képest a megválasztottak a nemzet valódi jótevői, igazi s nem talmi honatyák lennének.

Föltétlen lelkesedés nem fog el, mert igen, jól tudjuk, hogy a viharokat átélt nemzetnek annyi hiánya és annyi hibája van, hogy minden ürt betölteni, minden csorbát kiköszörülni egy az absurditással. Fölösleges publikálnunk dolgainkat, hibábavaló kitárni égető sebeinket, mindezzel az ügynek nem használunk s csak önmagunkat gyötörnők és bosszantanók, ha vádakkal állanánk elő. A jó hazafi tudja hazáját mindenha szeretni s ha tud büszke lenni e hazájára jó időkben, tud — mert akar — hinni és remélni a zajos, küzdelmes napokban is. Hogy az utóbbiakat éljük most, kétségbevonhatatlan, de hogy azért a jövő iránt szigoru és csalhatatlan következtetéseket tegyünk s a helyett, hogy az ujjászületést várnók, csüggeteg lélekkel az elbukás vizióit idézzük elő — annyit tennénk, mint a hypochondrista, ki képzelt „nagy“ bajából kiépülést soha nem remélve: elvégre is aszkórban mulik ki. Ne legyünk kislelkűek, csüggedetlenül bizton, bátran — előre!

A nemzet nagyja és kicsinyje most pártokra szakad; gáncs és dicséret hangzik az országon keresztül, — publiczista és falusi biró, nagyur és kis (de nem jelentéktelen) ember az őszinte meggyőződés szavaival hiszi magához édesgetni a mozgalmak szereplőit, összefűzni a lánczszemeket, gondolja, hogy azzal és ezzel használ a rokonszenvét megnyerő személynek, szolgálatot tesz a hazának. Ez a hit is boldogitó!

Nézetek, elvek kifejtése, hatékony érvelések annál erősebb kifejezést nyernek minél inkább közeledik az „itélet“ napja, melyen az ur szétválasztja az igazakat a hamisaktól. Ez igy szokásos, igy törvényes. Ez a hullámzás jótékonyan hat a zsibbadt tagokra, kifogása senkinek nem lehet ellene, mert a nemzeti szükség kényszerit rá, hogy legalább három évben egyszer nyilvánitsa meggyőződését a szabad hon polgára.

Hogy e meggyőződésre igen befolyásolólag hat az érdek — az még nem volna baj, csak aztán ez az érdek becsületes volna. Rég elismert dolog, hogy mi magyarok pazarul bánunk jogainkkal, kincseinkkel, jóhiszemüleg készpénz gyanánt fogadunk minden biztatást, hamsrosan odaadjuk szavunkat és jogunkat az első „szép beszédű“ férfiunak. Avagy nincs-e igaza annak, a ki ezt állitja: „Hol találkozik jámbor szándék megtisztelőbb elismeréssel, félénk kisérlet felbátoritóbb tapssal, puszta akarat pazarabb magasztalással, közepes siker általánosabb hozsannával, mint nálunk Magyarországon. Hol uralkodott több csinált nagyság, kiben a való érték, igaz érdem hányzott, ki, mint az üres hordó, fennen kongott; de keveset mondott, mint köztünk, magyarok között?“ Ez az, ami nem tetszik az igazaknak s kimélytelen megjegyzésekre fakasztja a józan birálókat.

Mi azonban nem akarunk se gyanusitani, se rágalmazni; nem kételkedünk egyesek akaratának tisztaságában, — a választás — a mi nem politikai szempontunkból tekintve — alkalom, — példák vannak, hogy az alkalom is teremtett nagy embereket. Ezt higgadtan mondjuk a választások előtt, majd itélünk az eredményről választások után.

Körjegyzőinkről.

IV.

Megyei körjegyzői nyugdijalap?

Nemde azt mondtuk róla, hogy alvó leányzó, le kell róla emelnünk a takarót: azaz inkább felébreszteni. Mert sajnosan konstatálhatjuk, hogy róla igen keveset tudhat az érdeklődő, teljesen szenvedőleges viselete után, mindenki azt hiszi, hogy álmából felriasztani és aktiv müködésbe hozni impossibile.

Magunk is azt hinnők (bár e hitben ugyan üdvözülni nem tudnánk), ha nem vol-

TÁRCZA.

Leszállt a szentlélek.

Leszállt a szentlélek, tüzétől
Örökké tartó lángra gyult az eszme;
Felkelt a nap és test lett az igéből,
Mint hirdeté a megváltás keresztje.
Börtönéből kiszabadult a lélek,
Szeretetnek igéje győzve rajta,
S fáklyája lett a néptestvériségnek,
Hogy értse egymást minden ember ajka.

Száll, száll a tüznyelv messze tengerekre,
Hódit az eszme széles e világon;
Ki egyszer hallja, híve lesz örökre,
És készen áll, hogy érte harczra szálljon.
Ki kishitü volt, mig a mester éle,
Szövétnekét az is magasra tartja,
Apostolként fennen hirdetve véle:
Értse meg egymást minden ember ajka!

Erkölcs legyen az örök szent igazság,
S a hit világát szeretetre hintse:
Népen, hazán lengjen áldás, szabadság,
Összetörvén a szolgaság bilincse . . .
Igy hirdetik, mig szentté lesz az Irás,
Pecsét gyanánt mártirok vére rajta,
Elvégezvén, miként ő a tanitást:
Mert érti egymást millióknak ajka.

Megérti minden . . . Óh csak mi nem értjük,
Mi tévelygők a hosszu éjszakában,
Kik elárultuk apostol-vezérünk',
Hogy nem talál hont imádott honában;
Kinek ajkáról szólott égi ihlet,
Mitől megtört a zsarnokság hatalma,
Kinek jutalma küzdelemre kín lett . . .
Nem érté ajkát millióknak ajka.

De óh reméljünk! már igy nem soká tart;
A szent apostol hozzánk visszatér még,
A hitlenek csoportja hive lesz majd
És halni készek, kik őt megfeszitték.
Szentlélek ihletével égi nyelvén
Mély álmából e népet felriasztja
S a régi romján szebb hazát teremtvén
Megérti egymást mindnyájunknak ajka.

Pető Pál.

Pünkösdölés.

(Ünnepi tárcza.)

Süldő koromban tanultam egy vakbuzgó professoromtól, ki a szertartások magyarázatát ökölle verte be a discipulusok fejébe, hogy a pünkösd azért pünkösd(!), mert e napon szállt a szentlélek tüzes nyelvek alakjában és zugó szélvész kiséretében az apostolokra. Azt is megtanultam, hogy a zugó szélvész csak előfutárja volt a tüzes nyelvek alakjában megérkező léleknek.

Hogy a zugó szélvész demostratio volt, azt is világosan tudom; hogy a tüzes nyelvek mit jelentettek — tropicze felfogom s hogy a sz. lélek által osztogatott malaszt megvilágositotta az apostolok értelmét, kik elszéledtek prédikálni a megváltó tanait, megerősitve, megihletve — mind elhiszem, mert a bibliában van.

Azonban én nem a kathedrában vagyok s látom, hogy csucsoritják szájukat a nő-olvasók, azért más témára csapok át, de előbb ki kell szoritanom magamból azt az igaz mondást, hogy bár csak alászállana még egyszer a szentlélek „tüzes“ nyelvek alakjában, hogy apostolaink inspiratiójukkal elszéledtnének s hirdetnék a megváltó tanait, mindnyájunk dicsőségére. Most már, hogy el ne csufitsam a firmát — háladatosabb térre lépek s elővesszek egy ócska de becses könyvet (melynek czimét csak azért nem czitálom, mivel ki tudja melyik boltos takart bele liptói turót vagy klenóczi ostyepkát,) ez ócska könyvből ad verbum de verbo felelevenitem a „pünkösdölés“ régi jó szokását, — mely ma már kiment a divatból, mint az abroncsos szoknya, pedig ez utóbbinál sokkal élvezetesebb akarom mondani hasznosabb volt.

Más nemzeteknél a pünkösd nem tisztán egyházi tehát vallásos szellemű ünnep, de a népszokásoktól nyert jellegénél fogva nemzeties — általánosan kedvelt népünnep; igy volt csaknem régen nálunk is még; most már veszitett jelentőségéből; a „pünkösdi királynő“ „pünkösdi király“ czimek napjainkan alig járják. Most „a faluban nincs oly legény“ meg „ki a legény a csárdában“-féle virtuskodások csak képen láthatók, — az „eladók“ pedig manapság ugyis mindannyian pünkösdi királynők? Mert hát micsoda virtus is volna abban, ha valaki véletlenül a leggyorsabb paripán ülve elnyerje a babért? (a mi nagy uraink e szerint mind pünkösdi királyok volnának,) hanem ha leitta valamennyi legényt a csárdában, akkor aztán „a faluban nincs oly legény mint Pista, Jancsi vagy Miska.“

Hej de másképp is volt ám régen! Hiszen akkor minden hiusági sértődés nélkül választottak meg a falu legszebb lányát pünkösdi királynőnek, ide lemondás kellett bár, de a tiszta erkölcs és a szépség hatalma legyőzött minden hiuságot és a legszebb lányt örömmel koszorusták meg rózsakoszoruval, mint az egyedül hozzá illő virággal, meg akarván kisérleni, vajjon kiállja-e a versenyt szép arczának piros rózsája a pünkösdi rózsa pirosságával. A királynő győztes maradt s a leánysereg ünnepies elragadtatással dalolta:

Nem anyától lettél
Rózsafán termettél,
Piros pünkösd napján
Hajnalban születtél.

Mikor is születhetett volna az oly szép lány jobb időben, mint piros pünkösd napjának hajnalán? Most minden lány (ha olyan mint a csillagtalan és holdvilágtalan sötét éjszaka is) pünkösd hajnalán születik és valamennyi igényt tart a „legszebb“-re, azért mosódott el a szép szokás a nép életéből.

A legények között nem a szépség biztositá a királyságot (különben minden legény ha egy gradussal különb az ördögnél — szép) hanem az erő, ügyesség, virtusság; mert hisz a férfiunál a szépség férfiasságában rejlik, ellentétben a nővel, kinél a szépség hozza magával az erőt, hatalmat és ezt feltünően igazolta az egykori piros pünkösdi mulatságok jellege, melyről ma már csak a példabeszéd és a fonók krónikája beszél; az alföldön ugyan most is szokásos „pünkösdölés“ még őriz töredékes maradványokat.

A népnek alig van már hajdan annyira gazdag és szép mulatságaiból valami nevezetesebbje még, részint a keresztény vallás(!) törülte el, részint a czivilisatió által előbbre haladt(?) nép maga hagyta el azokat. (Egyébként a mi népünk nem ér rá a mulatságokra, vasár- és ünnepnapon is fekete péntekje van.)

Nem volt hajdan se szinház (a vulgusnak most sincs), se komédiás, maga alkotott, eljátszván a természet dekorácziói mellett a legalkalmibb népszinmüveket, — nem volt czirkusz, nem lóversenytér, hol a legények széllel versenyző lovaikat táncoltathatták volna, de jött a pünkösd, lett lóversenyzés — „királyságért,“ — és bikaviadal ingyen. Nem tartottak minden 3-ik háznál bált; nőegyletek nem rendeztek „tánczczal“ összekötött estélyeket, hol a királynői szépségü „falusi pipacsok“ szépségükkel rózsakoszorut nyerhettek volna, de jött a pünkösd és az egész falu örömkönnyei közt tüzték a szemérmes leánynak tiszta homlokára a pünkösdi rózsakoszorut.

* * *

Az eddig elmondottak irója nem győz sopánkodni a pünkösdölés megszüntén; igaza van, elmult minden, az alföldön még csak a kis leányok csoportja őrzi a népszokások töredékét a pünkösdöléssel, melyben a „pántlikára való“ beszerzésének nem kis szerepe van. Hiába anyagias a kor, de mégis jó, hogy pár krért láthatunk (ha ugyan látunk) egy kis nemzeti emlékü ünnepi szokást, aztán hát a krisztus koporsóját sem őrzik ingyen.

Szép is lehet, mikor 6—7 éves leányka csoport pünkösdölni jár — ünneplő ruhákba öltözködve, középen a királynő —, belépnek

nánk meggyőződve, hogy az az alvó leányzó — a félig-meddig megalakult nyugdij-intézmény — nem akar fölébredni, mert doktorai nem akarják vagy nem merik felébreszteni, inkább tovább altatják mindenféle medicinával.

Azonban mondjuk el róla véleményünket, ha nem tárgyilagosan beszélünk, majd helyreigazit valamelyik „illetékes“, a nyugdijintézménynek valamelyik faktora.

Messze kell ellőre mennünk. Ha jól emlékszünk az 1871-diki körjegyzői alaptörvények 67-dik §-sa azon nagy dolgot mondja, hogy az elaggott jegyzők özvegyei és árvái sorsának biztositásáról segély- és nyugdijpénztárak, vagy gyámintézetek felállításáról a törvényhatóságok tartoznak intézkedni.

Tapasztalásból tudjuk, hogy a fent nevezett nagy dolgok a törvényhatóságok által végre nem hajtatnak, de nem is hajtathatnak. Csak azért mert pl. egy nyugdijpénztár, tehát egy anyagi intézmény létesitéséhez első sorban pénz kell, erre annak a törvényhatóságnak nincs forrása. Igaz, hogy a ki jegyzői szigorlatot tesz és diplomát kap: az 5 frtot fizet, de csak megyénket vegyük, ez az 5 frtos taksa hány tized mulva növi ki magát tőkévé? Addig egyik generáczió a másik után vesz ki. Sokan azt hánytorgatják: adjon a kormány segélyt, ugyis a körjegyzők legigazibb és legjobb napszámosai! Ez a követelés nagyon erőszakos, ha nem nevetséges. A jelen financziális viszonyok között a kormány támogatására hiába számitanak. Tehát nincs más ut, mint, hogy a körjegyzők támaszkodjanak csak önmagukra, ne keressenek ott, a hol nincs.

Ha azon elvet elfogadjuk: „Segits magadon az isten is megsegit“ helyes, a szomoru kényszerüség az egyedüli térre utalja a körjegyzői kart. — A legfontosabb és legszükségesebb államföntartó közeg tehát önerejéből igyekezzék zöldágra jutni s megvetni ágyát a kérdésben lévő nyugdijintézménynek. Igy gondolkodunk mi, de valjon az a társadalmi osztály (valóban az) melynek sorsáról elfeledkezik gondolkozni az államkormány: képes-e mindig csak önmagából meriteni erőt és tápot?

Nem mondunk határozott „nem“-et, de „igen“-t se.

Tettleges mozgalomban nyilatkozott már a nyugdijintézmény megalapitásának forró vágya 5—6 évvel ezelőtt; arról is volt szó, hogy országos nyugdijintézet hozassék létre. — Időelőtti vagy késő volt-e azon eszmének megpenditése? Azt felelhetjük rá, hogy épp időszerü, alkalmas volt, bár most, évekkel később szintén állithatjuk.

A jegyzői kar mellett számosan kardoskodtak, — mikor az első kongresszus összeült: Pestmegye főjegyzője e szavakra fakadt:

„Én pártolom a körjegyzői kongresszus gondolatát, mert ezen gondolatnak alapjában és vezéreszméjében látok bizonyos vegytani kötszert; látom az eddig hivatalos hierarchia samumának mérges dölyfe elleni antidotumot; — látok egy sugárt, mely melegiti, látok vizforrást, mely nedvesiti s felüditi az eltörpült ültetéseket, sőt mely legalkalmasabb arra, hogy teremtsen, ujabbnál ujabbakat s gyümölcsözőbbeket. Látom végre ama hatalmas és tapasztalásokban gazdag testület csiráját, mely félszeg theóriák utáu kapkodó törvényhozásunknak, különösen a közigazgatási törvények praktikumában: jó informáczióokkal s tájékozásokkal szolgálhatna“.

Ha tudjuk azt, hogy ezen országos kongresszus főképpen a nyugdijintézet mihamari felállitásán fáradozott: érteni fogjuk, miért nyilatkozott fenti oly melegen a gyülekezetről.

Most vesszük észre, hogy az országos nyugdijintézetet hoztuk fölszinre, holott a mi megyei nyugdijalapunkról akartunk beszélni. A fentebbiek eltérése után nem lesz késő legközelebb — nézeteink kifejtése.

Fölhivás.

A gömörmegyei tanitóegylet 1877. évben Nagy-Rőczén tartott közgyülésén elhatározta, hogy a megye székhelyén Rimaszombatban tanszermuzeumot állit föl.

Ennek czélja:

1. kiállitásszerüen egybegyüjteni mindazon tanszereket és tárgyakat, melyek a népiskolai oktatásra alkalmasak;

2. módot nyujtani a népoktatási tanintézeteknek fölszerelésére s esetleg közvetiteni a taneszközök beszerzését;

3. egybegyüjteni a megye területén találtató természetrajzi tárgyakat (ásványokat, növényeket, állatokat) s ezeknek többes példányait a megyei népiskolák közt kiosztani: s igy

4. alapját megvetni egy általános megyei muzeumnak.

Ennél fogva:

a) megszerzi tulajdonul a népoktatásnál alkalmazható tanszereket,

b) elfogad mindennemü szemléleti tárgyakat, természet-, vegytani készülékeket, eszközöket, készitményeket, — földrajzi-térképeket, rajzokat, történeti képeket, borszeszben eltartható, száritott vagy kitömött állatokat, növényeket, készitményeket, ásványokat, kőzeteket, kövületeket s ide való rajzokat, — eltartható gyümölcsöket, magvakat és termékeket, — iparczikkeket, melyek főleg a megyei ipart képviselni vannak hivatva, — a rajz oktatás eszközeit, — a gazdasági s kivált kertészet és háztartás eszközeinek mintáit, termékeit, — régiségi tárgyakat, — a nép- és iskolai-könyvtárba való müveket, — a népiskolai tanulók mindennemü dolgozatait(irás-példányait, fogalmazványait, rajzait, kézi munkáit stb.)

c) bizományba veszi azon tanszereket, melyek tulajdonosaik által a tanszermuzeumba — a tulajdonjog fentartása mellelt — eladásra beadatnak;

d) közszemlére elfogadja az oly tanszereket is, melyek a tulajdonjog fentartása mellett ideiglenesen vagy állandóul kiállittatnak;

e) többes példányait kiosztja első sorban azon népiskolák közt, melyeknek tanitói a tanszermuzeum gyarapitásában kiválólag közremüködtek.

A tanszermuzeum a hivatalos órák alatt közszemlére nyitva áll, A jelentkezés a tanfelügyelőségi irodában a megyeházán történik.

A rendező bizottság törekvése oda terjed, hogy a közönség, főleg pedig a tanitók tanulságos tájékozást szerezhessenek a tanszermuzeum által.

Csak általános részvétel s közremüködés fogja e kezdeményezést azon fokra emelhetni, melyen egy megyei tanszermuzeum a népoktatás fölvirágzására hatni hivatva van.

Hazafiui tisztelettel fölhivjuk ennélfogva a tisztelt közönséget, sziveskedjék a népnevelés és közmüvelődés érdekében mindent elkövetni, hogy részint közvetlen közremüködése (gyüjtés, beszerzés, adományozás) által a tanszermuzeum gyarapittassék, részint másokat is megnyervén az ügynek, e közhasznu intézményt egyesült erővel kellő fokra emelhessük.

Pénzbeli adományokat, valamint a beküldendő tárgyakat a „gömörmegyei kir. tanfelőgyelőséghez“ kérjük intéztetni.

Rimaszombat, 1881. május 28.

A gömörmegyei tanszermuzeum bizottsága:

Fábry János.
Groó Vilmos.
Stelkovits István.

A nők az ókorban.

(Folytatás.)

Kezdetben ugyan szigoru törvényeket hoztak a házasélet tisztaságára, a házasság-törőt vagy az arra csábitót bárki büntetlenül megölhette s viszont a vétkes nő közmegvetés tárgya lett, kizáratott a nyilvános istenitiszteletből, megbélyegzésül diszöltönyei és ékszereitől megfosztatott s büntetése férje önkényére bizatott, ki aztán a vétkes nőt el is adhatta. Ha a nőcsábitó ifju volt, szabad választás engedtetett a házasság és halál közt.

De e szigoru intézkedések daczára gyorsan s mindig nagyobb-nagyobb körben hóditott az erkölcstelenség. [1])

Végre megemlitem, hogy törvénykönyve miként intézkedett a végrendeleti ügyben. Ha az apa meghalt s egy leánya hátramaradt, legközelebbi férfi rokonát veheté örökösnek, ki kénytelen volt a leányt nőül venni s ha több leány is maradt, azokat mind kiházasitani; ha pedig az árván maradt leány férjnél volt, az emlitett férfi rokonnal uj frigyre léphetett s ha azt kissé véneczkének találta: valamelyik fiatalabb rokonának nyujthatta kezét.

Legzavaróbb hatásu volt azonban a családi életre nézve a hetaerák elterjedése, mely meg zavarta végképen az erkölcsöket s tönkre tette a családi élet boldogságát és nem csak a nőnemet de az emberi méltóságot is meggyalázta.

A hetaerák szelidebb értelemben idegen származásu barát- és társalkodónők voltak; erkölcseikre nézve csak annyit: ha polgárnő vagy leány ily életmódra vetemedett: polgári jogaikat veszitették. Behozataluk oka dr. Bardócz és mások szerint az athéni nők természeti szépségének mostohaságában találja fel magyarázatát. A hetaerák a tulmüvelt görög társadalom e szabadelvü hölgyei, kik szépségök és elmésségökkel még Görögország legkiválóbb férfiaira is nagy befolyást gyakoroltak; leginkább az ugynevezett symposionokban (az ebédet követé, melyet borok, csemegék és élczes beszédek füszerezének) szerepeltek, nekik szabad volt minden csak egy nem: tisztességes magánház küszöbét átlépni [2]) (P.-Szathmáry.)

„Az athéni nő semmi testedzésre nem fogatván, épen ellenkezője volt a spártaiaknak; sőt mivel az athéniek (valamint a rómaiak) a vastag, vállas.... nőt nem tartották szépnek: az anyák füzőbe szoriták lányaikat; (lám e kinzó instrumentum mily régi keletü!) továbbá hajukat és szemöldöküket befestették, fejüket koszoruval, testüket hosszu és derékon övbe fogott öltönnyel disziték“ (Lubrich).

Sulycs vádat lehet emelni az athéni nők takarékossági erénye ellen is. Már Xenophon megemliti különösen a gazdagok pazar életmódját, kik 20000 franknál is többet költöttek évenként, — holott az akkori életben egy kényelmes háztartásra legfeljebb 700 frank kivántatott. A nők már e korban sem idegenkedtek a piperétől, mit napjainkban „modern bálványimádásnak“ tartunk — — pl. Cantu emliti, hogy bizonyos byssus nevü kelmét ugyan oly sulyu arannyal fizettek; a lábbeli-

[1]) A fényüzés és romlottság hanyatló korszakának utálatosságát részletesen leirja Cantu III. könyv.

[2]) Kik e kedves „mákvirágokról“ többet akarnak olvasni dr. Bardócz „A nőnem állása keleten és nyugaton“ cz. müvére utalok.

---

a házba megkérdezik szabad-e? ha igen, rá kezdik kis pacsirta hangokon:

A pünkösdnek jeles napja
Szentlelek isten küldötte
— Erősitse mi szivünket —
Az apostoloknak.

Ismét magasabb régióba csapnak át — együtt, egy magában, majd a legkisebb:

Én kicsike vagyok,
Nagyot nem szólhatok
Mégis az istennek
Dicséretet mondok.
Hej cintus, cintus
Fehér tulipántos
Szüleim kertjében
Gyönge vessző vagyok
De nyilni akarok!

Jön a „karfogó“, a királynőt megfogják — neki vidultan összefogószkodnak, énekelnek, tánczolnak, —

(alföldiesen) Jó mög huzd, jó mög huzd
A lovadnak száját
Ne tipödje ne tapodja
A pönkösdi ruzsát.

Ismét szomoru, majd vig, „friss“

Ugorjatok leányok
Ha leányok vagytok,
Hadd csörögjön, hadd pörögjön
Sári sarkantyutok. Stb.

Bizony ezeket már csak ócska könyvekből lehet kiolvasni, de jól esik róluk megelékezni.

A dalárok mulatsága.

Hujujuj! Muzsika szól, verbuválnak, gyere pajtás — Szabadkának! Bocsánat nem igy akartam kezdeni. A dalárok juniálisáról ohajtok megemlékezni, — szeretvén pedig mindent elejéről bevégezni, s nem végéről megkezdeni, tehát a reggelhez fordulok.

Dalnokaink kicsipve magukat amugy gömör-kishontiasan, a közös (szép epitheton ez a „közös“) iskola udvaráról indultak el, elől a zászlótartóval — bucsut járni. Kérem minden ünnepély ceremoniával kezdődik és végződik. A zászlótartónak (a zászló ugyis hasonlitván a máriapócsi bucsusokéhoz) engedjük a ceremonárius szerepét, mert hiába övé a rendes vezetés dicsősége. Mellette segédkeztek a primus tenor és a sec. bassista: a többiek hátulról tolták ezek dicsőséges szekerét, a mi nem annyit jelent, hogy nem gyalog mentek. Bandaszóval végig a piaczon — az érdemes dalárda elnökénél illett megtenni a jókori vizität s elénekelni egy utnak inditó „nótát“ s felköttetni a lobogóra a szép kezek csinálta, természetes virágokból összeállitott koszorut. Ez igy szokás. A menet azután a város háza előtt állt meg — megtisztelte a polgármester urral egyetemben a többi ülő és álló urat is. — „Fel honfiak, polgárok, talpra itt a dicsőség reggele.“ Ezt a riadót ügyesen választották. Be kitünő kortes-dal válnék belőle! — A riadó elhangzott — a dalárok most már csakugyan Szabadka felé indulnak. Ezen az uton álljunk meg, „hadd fujjam ki magamat.“ Egy idegen kitünő aesthetikai véleményt mondott rólunk, a kilátást és a várost nagyszerünek nevezte a puszta felől tekintve. Igaza van a „városon kivül.“ Magam is gyönyörködöm az én kedves tüzhelyemben, ha Szabadkáról nézem. Olyan „nagyvárosias“ kinézése van; kár, hogy a látszat csal.

Még én ezt eldönögöm — addig a „kis erdő“-be érünk.

Az ebédtől még messze vagyunk, no de csapra ütött hordók, villás reggelik mellett telik az idő, mig a gazd'asszony elkészül, addig a „calabria“ mellett össze is veszhetünk; pedig itt ma békés egyetértésben, egy akaraton kell lennünk, ha „igaz hazafiak“ vagyunk. (Bebizonyitottuk, hogy azok voltunk.)

A közebéd megérkezik.

Tálalnak. 209-en asztalhoz ülünk, élvezzük a „jóllakás luxus“-át. A főzet kitünő, a főzőnők világos bizonyitékát adták — különösen a csuszánál — hogy magyar volt az anyjuk. (Megörökitésül kiirnám a nevöket, tudtam is délelőtt, de utána kiment az eszemből; bocsánatukat kérem.) Csend, figyelem, uszni kezd az egész társaság a bor és toasztok tengerében. Feláll a mindig kedves elnök (sok oldalu tevékenységeért, szerepeiért társadalmi életünben valóságos „összekötő kapocs“), mondom, feláll a dalárok elnöke, élteti a dalárdát majd magyar ember becsületes szokásaként áttér a boldogtalan haza ügyére, s pohárat emel a volt képviselőre. Éljen! Pausa.... Felemelkedik egy tekintélyes fiatal ügyvédő — „Szólok az urhoz“, „Állok elébe“ remek stylusú köszöntőjében a mostani képviselőjelöltet élteti. Éljen, éljen!! Feszült figyelem s várakozás között szót emel a nap hőse, mester kezére valló dictiójával — a hallgatóság fokozódó lelkesülése mellett — felel az előtte szólóknak, majd poharat emel a dalárdára, a jelenvoltakra s a hazára. Éljen! háromszor is éljen!!

Ilyen füszeres lakomára szivesen elmegy minden — hazafi.

A mi ezután következik — azt sok lenne elmondani tiz szuszra is.

Egy garasos czeruza fel nem irhatja azokat a dolgokat, melyek „ebéd után“ a látó és halló érzékek előtt lefolytak.

Sokat lát, sokat hall a magamszőrü ujságiócska, elég indiskrét (vagy diskrét?) világgá bocsátani — de ha én sorra veszem tollam hegye alá valamennyi „jelenetet“, elvégre is — becsuknak s az „állam“ tanit meg „emberségre“ s lát el sovány koszttal — ingyen. Inkább csak fizetek az „állam pénzéből“, én szoruljak ő rá, mint az én csekélységemre. Hazafiui gondolkozás! de azért nem szakitom még meg ezt a tárczát.

Sokat láttam, sokat hallottam. Láttam vadonatuj zászlókat, nemzetiszinü kokárdákat, — ölelkedő tót, csókolódzó magyar-tót párt. Hallottam bőbeszédü papot, rekedt hangu kántort, szabad gondolkozásu polgárt, jó érzelmü földmivelőt, szóval sokakat, kivált a föld népéből. Megdobbant a szivem (ugyis dobogós természetü), örült bennem a lélek. — Hallottam végül egy nótát is:

„Csárdás kis kalapom,
Ej! haj! félre vágom!
Ugy megyünk e héten,
Szavazásra szépen.
Csider Károly éljen
Illatos a rózsa,
Hej! szakajtsunk róla,
Mert követünk lészen,
Kit nem érhet szégyen
Csider Károly éljen!“

De hogy elfeledkeztem.

A tánczmulatság az „országos gondok“ között 4 óra felé jutott az eszembe. No már a köztéren csakugyan kinyilott a szemem s ha nem jutna emlékezetembe Aranyunk poétai receptje:

„Gyöngy, harmat, liliom, szellő, sugár, villám,
Hajnal, korom, szélvész, hattyu, rózsa, hullám,
Délibáb, menny, pokol.... ha mind egybe vészed:
Recipe — és meg van a magyar költészet.....“

mindjárt poétaságra vetemedném, hej de tudnék is bánni a gyöngy, harmat, liliom, sugár, hajnal, (kormot meg a szélvészt elhagyom) hattyu, rózsa, hullám (kebel), délibáb, menny és pokollal . . . . . .

A szép hölgyközönség, a fürge, szeretetreméltó tánczoló nők, az engedékeny mamák, oh de háládatos volna róluk irni! Igen ám, de nagy baj támadt, a zápor nem tréfált, a forgó-szél (hiába hagytam el feljebb) nekünk rontott, de csak néhány perczig tartó „ijedséget“ okozott, ismét kiderült. Hja, azok a „fellegbontó“ szemek!

Kevesen voltak a szépek, annál szabadabb és szilajabb lett a tánez. Egy kolonneban lejtették a négyest; notesembe irattak pedig a következők a tánczolók közül:

Medveczky Sándorné s Kiszely Malvin urhölgyek; Csider Gizela. Süttheő Mariska. Szabó-nővérek. Broncs Margit. Benkovics Vilma. Marikovszky Mariska. Löcherer Janka. Lőrinczy Anna. Csesznok Vilma, Kiszely Mathild-Drescsik Bella. Lucze Vilma. Gasko Piroska. Chászár Margit. Győry Erzsike kisasszonyok.

Abellino.

vel hasonló fényüzést fejtettek ki s az előkelőbbek az illatszerekre is sokat vesztegettek.

A nemzetek történelmében annyiszor előforduló tünemény Görögországban is igazolást nyert — hogy a nemzetek az egyének sorsában osztoznak a gondtalan gyermek korból hevülő ifjuvá, majd küzdő férfiuvá erősbödve elérik tetőzetüket — de egy állandó magasban nem képesek megmaradni, csak hanyatlásuk különbözhet: lehet rohamos halál, vagy lassu enyésző haldoklás, az előidézett okok szerint.

A görög nemzet sorsa is ez volt; a hatalom és fényüzés megvesztegette az erkölcsöket, erkölcs nélkül pedig családi élet — s igy az állam sem állhat fenn. A rohamos bukás itt is bekövetkezett s a classicus föld a Homerok, Platók, Sokratesek és Domosthenesek hazája „rabigába görnyedt.“

III.

A római nemzet első történetével számtalan férfias elme foglalkozott már. de jó forman máig sincs egészen tisztába hozva; ennek oka főkép, mert első történelmükre vonatkozó adatok oly mesés természetüek, (mint a legtöbb népé) hogy nehéz a valót a mythostól megkülönböztetni. Háboruk folytán támadt. ezért minden intézményét a harczi szellem hatotta át. Vallási tekintetben nem voltak oly ideálisak, mint a görögök s vallásuk is szorosan a politához kapcsolódott: amaz költőnek, ez államférfiunak müve volt.

A római papirendek sorában legérdekesebb volt a Vesta szüzek intézménye. Vesta a görögöknél is nyilvános tiszteletben részesült. A szent tüznek, mely a legtisztább szüzesség symboluma volt, voltak őrizetére rendelve, melynek folytonosan égve kellett maradnia. E méltóságra a lányok 8—10 éves korukban voltak képesitve; szolgálati idejük 30 évig tartott. E szolgálatra szánt leányok 10 évig oktattattak, 10-ig szolgáltak, s 10-ig ők tanitottak. A mily példátlan volt tiszteletük, az atyai hatalom alól fel voltak szabaditva, ha a szent helyről kiléptek lictor ment előttük; a praetor és consul tiszteletből félre állott utjokból, nyilatkozatuk a törvényszék előtt esküvel birt; még a vesztőhelyre kisért bünös is kegyelmet nyert, ha egy Vesta-szüzzel találkozott, de épen oly kegyetlen szigorral büntették, ha megszegték fogadalmukat, mert élve temették el, s ha a szent tüz kialudt: tüzbe taszittattak. (Dr. E. Kuhn és Lange).

„A Vesta intézmény a női erények nyilvános állami megdicsőitése volt. Élő mintaképe, eszménye a női tisztaságnak.

Az ősrómai erény ismeretes, de megjegyzem: ez csak a királyok alatti életükre vonatkozik. A nemzet realis volt, a szó valódi értelmében, mert minden erényök alapja az önzés. Minden tettök gyakorlati czéllal volt összekötve, melynek fő rugéja a haszonelvüség vala.

Róma hosszu és folytonos emelkedését egyéb indokok mellett annak köszönheti, hogy a nőnem iránt nagyobb tiszteletet tanusitott az ókor valamennyi népénél. A nők állapota nálok átmenetet képvisel a pogány nőszolgaság és a keresztény nőtisztelet közt. A római mythologiában szintén a legszebb erények képviselői a nők. A családi viszony is nemesebb, szebb volt mint más népeknél. A nő igazi családanya volt, a házi béke és egyetértés őrangyala.

Egy romulusi törvény fontos okok miatt megengedte ugyan az elválást, de azért csak 231-ben Kr. e. fordult elő az első elválás (Szabó). Plutarch a római házi élet tisztaságát és jótékony befolyását annak tulajdonitja, hogy a lánykát már 12 éves korában adták férjhez. (?) A gyermek első nevelését az anyák vezették s e nevelés szilárd alappal birt, mert magok is erkölcsösek voltak. „Nem találunk népet, hol a nők közül oly sok jeles, nem csak anyát lehet fenntartani, de nevelőnőt is, mint a rómaiak voltak“ (Lubrich). Hódolattal emlékezünk vissza Cornéliára, a Grachusok anyjára, Aureliára és másokra, kik gyermekeik nevelésén oly nemes lelkesültséggel fáradoztak. Igen sok római nő tündökölhet ma is, mint példányképe az igazi édes anyának. Emlékőket meg is örökitette a történelem!

Bár a rómaiak erkölcse sok tekintetben előnyösebb a görögökénél, — de az atyai hatalom a görögöknél sokkal szelidebb volt. Az atyának gyakran zsarnok és igazságtalan hatalma éltök végeig tartott gyermekeik felett; élet és halál jogával birtak s csak a decemvirek szüntették meg e hatalmukat (Dionys II) Az apa gyermekeit rabszolgául eladhatta, e szigoru törvényt pedig csak a császárság 2-ik századában enyhitette a felvilágosodás.

Mig a legtöbb görög államban különösen Athenben a nők, mint láttuk, kevés becsülésben részesültek; száműzve a társaságból s nyilvános életből örökös gyámság alatt voltak: Rómában jobb viszonyokat találunk.

A női méltsóság és szemérem megsértése volt oka a királyság és a deczemvirek elpusztulásának is.

A magán házak ajtaja épugy nincs tisztességes látogatók elől elzárva, mint nincs eltiltva a római nőnek a társadalom tisztességes mulatságaiban részt venni.

A görög nő mig félig elzárt rabszolga: addig Róma tisztes matronái csaknem egyenjogban élnek férjük oldalán. Veturia, Volumnia, Coryolán anyja és neje, a Lucretiák és Virginiák élénk részt vesznek hazájuk sorsában s nem kevesebb tisztelet illeti meg őket, mint Róma jeles férfiait. (Szathmáry).

A nő nagyon itt is férje hatalma alatt áll, — de azért mindenütt a nyilvános tisztelet jeleit találjuk. A római nő mindig ugy szerepel, mint a háztartás feje, a gyermekek édes anyja és nevelője s a ház becsületének megőrzője. Még a császárok idejében is nevezetes befolyásuk volt a leánygyermekek nevelésében.

„A szülők gyöngéden, szeretettel. de szigoru becsületességben nevelék lányaikat, valamint értelmi kiművelésökre, ugy kedélyök nemesitésére és az igazi nőiesség kifejtésére is nagy figyelmet forditottak, — csak igy várhatván tőlük, hogy fiaikból ők is helyesen élni s halni tudó férfiakat nevelendnek. A leányok nevelése lényegileg az anyák dolga volt . . . A leányok mondja Terrenc a gymnaeciumban (nő szoba) neveltetnek, az apa keveset, vagy épen nem is ismeri őket. Iskolában saját paedagogjaik vannak. Kiválóan zenét tanulnak, az anya is tanitja őket.... Az anyák mellfüzőbe szoritják lányaikat s még az eledelt is megvonják tőlük, csakhogy karcsuk legyenek“ (Lubrich).

Az anyák figyelmes házi nevelése oltotta a szivekbe azt a tiszta erkölcsöt, mely századok folyamán a családi és államboldogságnak legszilárdabb talpkövét képezte.

Emlitettük a római családatya szigoru jogát mit családja felett gyakorolt, mégis sokkal sajátságosabb volt itt a viszony — szigorubb és szentebb kötelék kapcsolta össze a ház tagjait, — mint a görögöknél; az atya szigoruságát az igazsággal, komolyságát a házas társ szeretetével egyeztette össze. „A nő magasabb méltósággal birván, befolyása is a gyermekek nevében áldásthozólag nyilvánult“ (Becker). A szép dicséret melyet Tacitus (Agric 4.*) anyjáról mond ama hanyatló időben — teljes biztossággal elmondható a köztársaság és királyság régibb és jobb idejéről.

A római nők eleintén a nyilvános életben való fellépéstől óvakodtak, minthogy erkölcseikkel ellenkezett. A törvényszék előtt is csak a köztársaság végnapjaiban lépnek fel. Kimenetelöket a házból nem a törvény, nem a férj féltékenysége korlátozta, hanem az erkölcs és illem.

Nyilvános nézőjátékokon vagy ünnepélyes lakomáknál férjeikkel jelentek meg. (Cicero) Sőt a férfiak lakomáin a Vesta szüzek is részt vettek.

(Folyt. köv.)

*) „Mater Julia Procilla fuit rare castitatis, In hujus sinu indulgentia educatus per omnem honestarum artium cultum pueritiam adoles centiamque transegit.“

Hülyék nevelő- és ápoló (első magyar) intézete.

Budapesten fenti czim alatt olyan intézet alakult, egészséges vidéken elhelyezve, a megkivántató lak-, dolgozó- és fürdőhelyiségekkel, szabad térrel a kerti munkálatokra, — mely áldásos müködését hat év óta folytatja. Közönségünk erről vajmi keveset tud, szükségszerünek tartjuk annak megemlitését, egyuttal közölve a most kibocsátott ismertetés után annak czélját.

1. Tompa- és gyengeelméjü (hülye) és nehézkoru gyermekeket, minden tekintet nélkül a nem és vallásra, kiknek ápolása, nevelése és kiképzésére a család és a nyilvános iskola nem elegendő, nevelni és lehetőleg kiképezni.

2. Oly hülye és nehézkoru gyermekeket, a kiken minden művelési kisérlet meghiusult, őrizni, ápolni és állapotukhoz mért szoktatás által őket tökéletes elsatnyulástól megóvni és az emberi méltóságnak megfelelő létre ébreszteni.

3. Műhelyt alakitani idősb hülyéknek, (kik részint az intézetben nyerték kiképeztetésüket, de a nyilvános életre még nem értek meg, részint pedig olyanoknak, kik már előrehaladottabb korba léptek) otthont szerezni s szellemi és testi erejükhöz képest hasznosan foglalkoztatni, illetőleg egyeseknek alkalmat nyujtani valamely kézmü megtanulására (Menedékház.)

Ezen czélt az intézet a következők által akarja elérni:

a) gondos testi ápolás által. Törekszik ennélfogva egyszerü, de erőteljes étkek által a táplálkozást előmozditani; a bőrmüködését rendes mosás, hideg és meleg fürdők által szabályozni, a tiszta lég folytonos élvezete a szabadban és a játszótereken, valamint a nagyobb sétákon való gyakori mozgás által az egész testet erősiteni. Mindez megkivántató orvosi kezelés által támogattatik;

b) a tornászat alkalmazása által, még pedig mint az ugynevezett szoba, mint az eszköz-tornászat által. A vezetés ebben az intézet tanitója által támogattatik;

c) a gyermekek értelmi állapotához mért tanitás által az elemi tárgyak; bibliai történet és erkölcstan, beszéd- és értelemgyakorlat, olvasás, irás, számolás, alaktan, rajz, ének stb.;

d) hasznos mezei és kézmü-ipar foglalkozások elsajátitása által, mire nézve a kertészkedés és egyéb könnyü kézi munkák szolgáltatnak alkalmat.

A közönség köréből.

*** junius 3.

Nógrádmegyében egy iparügyi szabályrendeletet bocsájtott ki a megye közgyülésének jóváhagyó határozata után a megyei főjegyző. Ez iparügyi szabályrendelet a korcsmárosok, zsibárusok, kéményseprők és fiakkerosok miheztartása és alkalmazkodása czéljából hozatott. Most ugyancsak Nógrádvármegyének központi lapjában egy községi elöljáró fölveti, hogy az iparügyi szabályrendelet megfeledkezett egyről, egy iparágról, mely csak azért nem vergődik zöldágra, mert a felsőbb hatóság kevés gondot fordit annak fejlesztésére. A községi elöljáró azt mondja továbbá: „A megye hatósága nincs azon körülmények közt soha, hogy jó gusztust csinálva magának az ebédhez — pecsenye-falatok helyett: buktával, jó marhahus leves helyett savanyu lével traktálnák meg otthon legalább háromszor hetenként, ugy tehát a megye hatósága nem is tudja azt magának elképzelni, hogy lehetne a megyében vagy az országban még olyan falu is, a hol rendesen hust ne lehetne kapni a mészárszékben?!“

Eddig az idézet.

Mi falusiak itt Gömörmegyében se vagyunk különbül, lehet itt iparügyi szabályrendelet, kiterjedhet annak egyik másik passusa a falusi mészárszékekre is, mégse ehetünk mi marha- vagy birkahust, legfeljebb akkor, ha valakinek szarvas vagy szarvatlan, öreg vagy fiatal jószága költözik ki orvossal (azaz orvosi véleményezéssel) vagy orvos nélkül ez árnyék világból.*) Pedig van mészáros majd mindenik faluban. És hus legkivált — vasárnapokon — soha nincs. Nincs pedig azért, mert a zsidó-korcsmáros-mészárosoknak nem tetszik szombaton vágni, sok helyen pedig a községi regále-bérlő és mészárostartó urnak nem tetszik vágatni. És ez igy van már jó régen!**)

Valami okkal-móddal arra kellene tehát törekedni, hogy mi szegény falusiak legalább vasárnap marhahust ehessünk, nem vagyunk IV. Henrik franczia király uralkodása alatt, ki vasárnapra minden alattvalójának tyukhust kivánt a fazekába. Ki kellene vinni, hogy a mészáros tartson rendesen hust és ne legyen neki szabad zsidó vagy keresztény akarata szerint felfüggeszteni a húsárulást egy-két napra.***)

Engedtessék meg, hogy mi is táplálkozhassunk egészséges hus-eledellel!

Egy falusi.

*) A büntető törv. könyv nem engedi, hogy egészségtelen állat husa árultassék! Szerk.

**) Néma gyermek szavát az anya sem érti!! Szerk.

***) Az ipartörvény értelmében bejelentés nélkül felfüggesztés- vagy beszüntetésnek nincs helye. Szerk.

Tárogató.

E czim alatt a közönség érdekében a kir. törvényszék, járásbiróság, telekkönyvi hivatal s a többi hivatal köréből minden héten közlünk kivonatilag körözéseket, árverezéseket, pályázatokat stb.

Körözés: A rimaszombati kir. törv. szék felhivja mindazokat, kik a rszombati takarékpénztárnak Magyar Lászlóné nevére átirt részvényéhez tartozó 28 db. jövedelmi osztalék szelvények birtokában vannak, vagy azokhoz jogot tartanak, egy év alatt jelentkezzenek. — Árverések; Nagypál. Zsuzsanna sajógömöri 770 frtra becsült birtokának végrehajtási elárverezése; két határnap junius 28. és julius 28. — Smidek János 250 frt becsült, répási birtoka végrehajtás utján elárvereztetik Répáson; határnap: jun. 22. jul. 22. — Petrusz Mária s társai alpereseknek tulajdonához tartozó 1019 frt 50 krra becsült keczegei birtoknak elárverezése Keczege községében jul. 5., aug. 5, — Kajaba Józsefné hagyatékához tartozó jólsvai 6110 frtra becsült ingatlanok önkéntes elárverezése Jolsván jul. 4., aug. 4. — becsáron felül. — Madarász János s társai ellen 500 frtra becsült nasztraji birtoknak végrehajtási elárverezése Nasztrajban jul. 4. — aug. 4. — Kovács Alajos tulajdonához tartozó két jármos ökör s egy szekér 165 frt s nagyszuhai 3475 frt becsáru ingatlan birtoknak végrehajtás utjáni elárverezése Nagy Szuhán jul. 4., aug. 4. — Kikiáltási ár mindeniknél a becsár. Mindezek a rszombati kir. törvényszék részéről. — A rozsnyói kir. jbiróság közhirré teszi, hogy György Ferencz és Zsuzsanna tulajdonához tartozó 650 frtra becsült szalóczi ház és $^1/_6$ urbéri teleknek öthatod része végrehajtás utján elárvereztetik Szalóczon jul. 2., aug. 1.

Hírek és vegyesek.

— **A választások**, mint értesülünk, megyeszerte e hó 24-én tartatnak meg.

— **Megyei közgyülés** fog tartatni e hó 9-én Pelsőczön, mint halljuk, a választásokat érdeklőleg.

— **Dijlövészet**. Lövőink mult vasárnap (29-én) nyitották meg ünnepélyesen a lövő helyiséget, mely alkalomból dijlövészet is tartatott. Hét pályadij volt kitűzve. Az első dijat (20 frankos cs. kir. arany) nyerte Fáy Gyula, ki 34 köregységet lőtt, a 2-dikat (3 frtos tallér) Hámos Aladár 33 köregységre-, a 3-dikat (2 frtos tallér) 29 köregységre Pongrácz Pál, a 4-diket 28 köregységre Kern Adolf. E nyerő urak nyereményeiket visszaadták. hogy kitüzessenek más alkalommal. — Legmélyebb lövéseket tettek: Szakall Vincze (szöglövés), — Vályi Pál (szöglövés) és Konyha Géza (7-es körlövés), — kik közül az első egy 10 frkos aranyat, a második régi 2 frtos tallért, a harmadik 1 frtos tallért nyert. — E megnyitási s dijlövészeti ünnepély egészben jól sikerült.

— **Jelentés és meghivás**. A rimaszombati egyesült prot gymnasiumban a „Kazinczy-ünnepély“ folyó évi junius 12-ik napján d. u. 3 órakor tartatik meg a gymnasium rajztermében. — Ezt követi a tornavizsga a községi iskola tornahelyiségében. — Junius 19. d. e. 11—12 óráig franczia vizsga.

„ 19. d. u. 3—5 „ gyorsirászati „
„ 24. d. e. 8—12 „ V. és VI. oszt.
„ 24. d. u. 2—6 „ II. és I. „
„ 25. d. e. 8—12 „ III. és IV. „

nyilvános közvizsgája. — Ezen vizsgákra, nem különben a „Kazinczy“ ünnepélyre a t. szülőket, gyámokat vagy ezeknek helyetteseit s általában a tanügy minden barátját a tanári kar nevében van szerencsém tiszteletteljesen meghivni, — Rimaszombat, 1881. május 30. Bodor István, ez évi igazgató s az önképzőkör elnöke.

— **Meghivás.** A gömörmegyei ált. tanitóegylet bizottmánya folyó évi junius hó 15-én délelőtt 10 órakor a rimaszombati községi fiiskolában gyülést tart, melyre a bizottmány tagjai s az egylet tisztviselői tisztelettel meghivatnak. A gyülés tárgyai lesznek: 1. A második bizottmányi gyülés jegyzőkönyvének felolvasása s tárgyalása. 2. A járáskörök gyüléseiben felvett jegyzőkönyvek közérdekü pontjainak tárgyalása. 3. A bizottmány elnökéhez beadott dolgozatok, pályaművek s birálatok felolvasása; a jutalmazandó mű meghatározása. 4. A közgyülés idejének kijelölése s a tárgysorozat megállapitása. 5. Könyvtárnok és pénztárnok jelentése. 6. Folyó ügyek. — Kelt Rimaszombatban, 1881. jun. 2-án Fülep Bénjámin, bizottm. elnöke.

— **A dalárok** tavaszi mulatsága e hó 2-án vidáman folyt le a szabadkai erdőben. Az idő kedvező volt, csak délután rontotta el egy kicsit a mulatozók kedvét, azonban csakhamar ismét kiderült. A közebéden 200-an felül vettek részt s annak fűszerét természetesen a köszöntő beszédek adták meg. Baksay István ur, mint a dalárda elnöke éltette a dalárdát és Csider Károly volt képviselőt, — Molnár József ügyvédő ur szintén Csider Károly urra (mint képviselöltre) emelt poharat, — az utóbbi pedig felelt a két beszédre, s első sorban a dalárdát, Rimaszombat lelkes polgárait, a jelenvoltakat, azután a hazát éltette. A mulatság a legnagyobb rendben folyt le.

— **A kath. növendékek** tavaszi mulatsága ünnep harmadik napján, kedden lesz; az aláirók száma már eddigelé nagy; az ív Timár István tanitó urnál van, ki a netán kifeledetteket s ezután jelentkezőket szivesen feljegyzi. Ez a juniális meglepőnek igérkezik.

— **Megyénk közönségének** felirata, melyben Győrmegye felterjesztését pártolván, a magyar ezredeknek béke időben az ország területén való elhelyezését és tiszti állásainak magyar honpolgárokkal való betöltését kéri — május 31-én mutattatott be a képviselőházban.

— **A kortes-zászlók** megye- és országszerte hirdetik immár a képviselőház bezárását s a választások közeledését. Városunkban és a vidéken (a legapróbb helyen is) lobognak a jelvények, éltetve azt vagy ezt. A korteskedés munkáját is keményen gyakorolják, a törvényellenes tettekről halmaz adatok fekszenek előttünk, különösen egy járásból, — nem akarjuk a kényes dolgok szellőztetését — főképpen azért, mert mint értesülünk, mindazok a központi politikai sajtóban fognak megvilágittatni.

— **Az aggteleki barlangban** a mult heti eső jelentékeny kárt tett; az ár elvitt két hidat, az utakat beiszapolta, az uj ágban pedig oly helyekre sodorta a pallókat, a honnan ki nem vehetők; a Kárpát-egylet azonnal gondoskodott a károk helyreállitásáról.

— **Touristák.** A sárospataki állami tanitóképezde növendékei a pünkösdi szünidő alatt

az aggtelki és dobsinai barangok megtekintésére megyénkbe rándulnak a tanári kar vezetése alatt. Megyebeli tanitóink közül többen, kivált pedig azok, kik szintén Sárospatakon végezték tanulmányaikat fogadják Tornallyán s csatlakoznak hozzájuk.

— **Járáskori gyülés** lesz, mint azt olvasóink egyik előző számunkban közölt elnöki meghivóból tudják, junius 7-én Susányban. Mivel ilyenkor rendesen a helybeli tanitó tart próbatanitást s a susányi iskola ugy felszerelésre mint a tanitás eredményére nézve a megye legelső iskolái között foglal helyet, e gyülésen való megjelenés a résztvevő tanitó urakra különösen tanulságosnak igérkezik lenni. Az értekezlet lefolyásáról értesitjük olvasóinkat.

— **Magyar ipar és a német sógorok.** A helybeli müfaragványok egyik kiváló terjesztője Perjéssy Lajos rajztanár Verseczen irja lapunk egyik barátjának, hogy az alvidéki németek kétségbe vonják, hogy az innen oda leküldött müfaragványok rimaszombati s általában magyar iparczikkek volnának. A másfél század óta magyar föld kenyerén hizó német atyafiak igy ismerik és becsülik törekvéseinket, haladásunkat. Mit várjunk aztán igazán külföldi némettől?

— **Az országos nőiparkiállitás** Gömörmegye részéről a tömeges bejelentésekhez képest imposansnak igérkezik. Ujabban még Barányi nővérek, Bornemissza Anna, Csesznok Emma, Kiszely Malvin, Kiszely Matild, Losonczy Izabella, Medveczky Sándorné, Rábely Miklósné, Urbán-Bodrogközy M. urhölgyek jelentkeztek. Serény munka foly mindenfelé s nőink igazolni fogják, hogy fölfogják az országos verseny erkölcsi és nemzetgazdasági értékét. Csak arra kérünk mindenkit, hogy kellő gond forditassék a népipar méltó föltüntetésére, az az hogy egybegyüjthessük a falusi nép által készitett nőimunkákat, mi a kiállitásnak kiváló jelleget fog kölcsönözni. — Mert, hogy a művelt osztály köreiben eléggé magas fokon áll a nőipar az iránt eléggé vagyunk tájékozva; de a népipar különös gondjaink tárgya legyen. Szükséges tehát, hogy a megye különböző részeiben divó népöltözékek, a kelengyéhez (menyasszonyi hozomány) tartozó női készletek, háztartási czikkek (fonal, vászonnemüek) küldessenek be. Az eddigi eredmény szerint 146 egyes kiállitó és 75 iskola fog a kiállitásban résztvenni.

— **Az elillanás mesterségét** akarta megmutatni egy rab f. hó 1-én. A megyeháza udvaráról ugyanis — a hol társai vele együtt favágásra alkalmaztatnak — a két őr szemei elől a hátulsó kapun kereket oldott, — csakhamar azonban utána futott az egyik custos és a Dickmann kertben akkor csipte el, a midőn a keritésen akart átugrani. Ez a próba tehát rosszul sikerült.

— **Halálozás.** Csizi Miklós Felső-Vály érdemekben megőszült veterán tanitója, hét felnevelt gyermeknek s népének valódi atyja jobb létre szenderült. Temetése nagy részvét mellett ment véghez. — Nyugodjék békében!

— **Halálozás.** Vettük a következő gyászjelentést: Holkó Mátyásnő szül. Mikulás Auguszta saját és leánya Holkó Karolina nemkülönben az összes rokonság nevében is, szomorodott szivvel jelentik megboldogult s felejthetlen férje, atyja s rokonoknak Nagytiszteletű Holkó Mátyás Rimabányai ev. lekész s kiérdemelt kishonti főesperesnek f. hó 4-én életének 70-ik évében történt gyászos elhunytát. — Temetése jun. hó 6-án délután 2 órakor. — Béke hamvaira!

— **A magyar lelkészi karhoz** meleg hangu felhivást intéz a névmagyarositó társaság. Előadván a névmagyarositás jelentőségét, a felhivás kiemeli, mily hathatósan támogathatnák ez ügyet a lelkészek, kik ama bizalmi viszonynál fogva, mely köztük és hiveik közt uralkodik, különösen hivatva vannak, hogy felvilágositsák, utbaigazitsák az illetőket, sok esetben pedig maguk járhatnak elől jó példával. E lelkes felhivás, mint reméljük, nem fog elhangzani sikertelenül.

— **Nyilatkozat.** Az „Egyetértés" 148. számában olvasva a „Gömör-Kishont" azon tudósitását, melyet az e f. hó 23-án Sajógömörön tartott értekezlet lefolyásáról közrebocsájtott, és a melyből ugylátszik, hogy egyedül a valódi független elvet valló választók félrevezetésére van irányozva, szükségét látom, hogy nyilvánosság utján észrevételemet én is megtegyem. Van tudomásom arról, hogy e hó 23-án Sajógömörre Szentiványi Miklós által a putnoki választókerület választói értekezletre hivattak, de hogy ezen értekezlet a függetlenségi párt értekezlete lett volna, azt el nem ösmerhetem; hisszen maga az összehivó, ur sem tartozik a függetlenségi párthoz: előbb Deák-párti volt, a fuzió létrejötte óta pedig mérsékelt ellenzékhez tartozik, egyébiránt őszintén üdvözölném, ha ezen állitásomat a függetlenségi párthoz való csatlakozásával czáfolná meg. Azon hirét pedig a „Gömör-Kishont"-nak, mintha én a Vad András által ezen értekezleten szóba hozott jelöltségemet megköszöntem, avagy annak átruházását másra kértem volna, — határozottan visszautasitom, mert valamint jelenleg, ugy az értekezlet ideje alatt is képviselői kötelességem teljesitése végett a fővárosban lévén, az sem meg nem köszönhettem, sem pedig annak másra ruházását nem kérhettem: a mi a köszönetet illeti, azt ezentul személyesen leszek teljesitendő, a jelöltség elfogadására pedig alá fogom magamat vetni a valódi függetlenségi párti értekezlet határozatának. Összevonva a mondottakat, határozottan állitom, hogy a putnoki választókerületnek függetlenségi jelöltje még ez ideig nincsen. Azok a kik a Sajógömörön felléptetett jelöltet a függetlenségi párthoz tartozónak mondják, vagy magok csalódnak, vagy pedig a választókat vezetik félre. És hogy ez igy van, olvassák meg a „Rozsnyói Hiradó" 11-ik számában „kormánypárti jelöltek" czimén megjelent közleményre adott s ugyancsak azon „Rozsnyói Hiradó" következő számában közzétett czáfolatot: de különösen az ezen czáfolatra tett szerkesztői megjegyzést és hasonlitsák össze a Sajógömörön felléptetett jelölt tág magyarázatot magában foglaló programmbeszédével, hiszem, hogy ezeknek összehasonlitása után észrevévén csalódásukat, meg fog szünni a választóknak nem mondom szántszándékos, de mindenesetre tévedésen alapuló félrevezetése. Öntsünk tiszta bort a választók poharába és ne igyekezzünk azokat ámitással félrevezetni, ez a kérésem a közlemény névtelen irójához. Kelt Budapesten, máj. 30. Hevessy Benedek. — Hevessy Benedek ur felszólitására helyet adtunk e nyilatkozatnak, bár a helyreigazitás kellő formáját magunk is megtaláltuk volna. A tudósító hibája, de nem büne a mult számban hozott közlemény melyet illetőleg biztositjuk az igen tisztelt nyilatkozó urat, hogy lapunk irányánál fogva sem állhat önző politikai czélok szolgálatában, nem is áll módjában korteseszközökkel félrevezetni a közönséget, nem szegődhet politikai irányhoz, nem vallhat politikai elvet. A választási mozgalmakat figyelemmel kisérjük, tárgyilagosan értesitjük olvasóinkat egyikről ugy, mint a másikról — ha egy kis tévedés előadja magát, ez, ugy hisszük, nem fogja befolyásolni a választókat, kik legszebb jogukat szabadon gyakorolhatják tetszés szerint kikiáltott képviselőjelöltjük érdekében, a „Gömör-Kishont" nélkül is.

— **Tűz.** Kis-Szlaboson m. hó 31-én déli 12 órakor tűz ütött ki, több házat elhamvasztott, ezek közt árvaépületeket, melyek azonban biztositva voltak. Ajánlatos a biztositási ügynökségek felkeresése!

— **Alapos kérelem.** Az utazó biztositási ügynökök czége alatt országszerte elkövetett csalások és megkárositások tárgyában Szabolcsmegye közönsége felterjesztést tett a belügyminiszterhez, melyben azon kérelmét terjeszti elő, hogy tekintettel azon körülményre, hogy számos csaló biztositási utazó ügynökképen szerepelve, a föld népének tetemes károkat okoz, szivesked jék rendeleti uton intézkedni, hogy csak oly ügynökök nyerjenek engedélyt biztositási ügyletek megkötésére, akik illető igazgatóságaik által szabályszerűen kiállitott igazolványaikat azon helységben, ahol biztositásokat akarnak eszközölni, az elöljáróságnál bemutatják s az igazolványok rendben létéről elöljárósági bizonylattal láttatnak el.

— **A hazai összes nőegyletekhez** intéz fölhivást a b. csabai nőegylet, hogy azokat az árvák érdekében foganatositandó egy elhatározás kivitelére megnyerje. Köztudomásu tény, hogy nőegyleteink áthatva az emberszeretet jótékonyságától, évről-évre gyüjtik a magok körében azon filléreket, a melyek vidéken emelendő helyi érdekü árvaházak alapját vetik meg. Ámde e czél bármily szép, a törekvés bármily önfeláldozó is, a siker nem mindég és nem mindenütt biztató, mert vajmi sokáig tart az, a mig a vidéki jótékonyság porszemeiből egy a kivánalmaknak teljesen megfelelő ily épület emelkedhetik. A b. csabai nőegylet ép oly nemes, mint észszerü intentióból kiindulva, fölhivja tehát hazánk összes nőegyleteit, egyesitsék a saját területükre szánt árvaházra eddigelé begyült összegeket és bocsássák az országos árvaház rendelkezése alá. Lépjenek be mint alapitók bármily összeggel, s járuljanak azon nagy emberbaráti czél megvalósulásához, hogy az országos árvaház központi választmánya a fölvételért hozzá folyamodók közül senkit se kényszerüljön visszautasitani.

— **Kegyetlen anya.** A mult héten az alsó malom közelében fekvő kertek alatt munkájukat végző timár mester-emberek egy bokorban egy $1\frac{1}{2}$ hónapos kisdedet találtak meghalva; délelőtt még nem volt ott, délután tette ki kegyetlen anyja, kit a rendőségnek mégeddig nem sikerült felfedezni.

— **Halálozás.** Fáy Andor adófelügyelői helyettes, széles körben ismert szépreményü fiatal ember, a nagynevü Fáji Fáy családnak ifju tagja e hó 29-én hunyt el. A haláláról kiadott gyászjelentés a következő: Özvegy Fáy Ferenczné szül. Nikházy Zsuzsanna, Fáy Mária, özv. Tőrös Istvánné, Fáy Piroska, özv. Inczédy Ferenczné, Fáy Borbála, özv. Putnoki Barnabásné és Fáy Karolina — mély fájdalommal jelentik szeretett fiának, illetőleg testvérüknek Fáji Fáy Andornak m. k. II-od osztályu p. ü. fogalmazó- s adófelügyelői helyettesnek f. évi május hó 29-én esteli 7 órakor hosszas szenvedés után történt gyászos kimultát. Temetése 31-én volt. Koporsójára 8 koszorut helyezett a kartársak, jó barátok, ismerősök kegyelete! — Béke lengjen porai felett!

— **Kinevezés.** A rimaszombati kir. törvényszéknél Csider László előléptetésével megürült ülnöki állomásra Madarassy Dezső rimaszécsi kir. járásbiró neveztetett ki.

— **Elvitte a viz.** A mult szombati zivatar Bakostörékre egy kis felhőszakadást hozott, melynek szomoru eredménye az lett, hogy két libapásztor: egy 18 s egy 12 éves lány a vizbe fult. Hétfőn temették el.

— **„Kéziratok"** czimű heti lap indittatott meg Budapesten szépirodalmi, társadalmi és gazdasági irányban, gr. Kreith Béla szerkesztése és Károlyi György kiadása alatt — a vidéki lapok támogatására. Ára egész évre 40 frt!! Az első szám csinos kiállitásu, érdekes tartalma, de nem tudjuk hány provinciális lapnak lesz módjában megrendelni.

— **Rövid hirek: A budapesti népszinház** kedden tartotta kétezredik előadását. **Az oroszországi** (üldözött) **zsidók** közül már sokan Vácz vidékén vannak. — **Ausztriában** a lélekszám 22,130,684. — **A konzulok eltávoztak Budapestről.** — **Magyar zenekarok** Európa minden országában hirdetik a magyar zene dicsőségét. — **A hirlapirók nyugdijintézete** teljesen megalakult; eddig 74 felvett tagja van. **Gorove István** politikai közéletünknek csak nem régen kimagasló alakja elhunyt. A **„Függetlenség"** szerkesztőjét Verhovay Gyulát s ennek egyik dolgozótársát a Barthaeset alkalmából irt czikkek miatt a sajtóbiróság felmentette. **A képviselőháznak** 445 tagja volt.

Hivatalos közlemények.

Gömör-Kishontmegye kir. tanfelügyelőségétől.

Körlevél.

293. — A magyar nyelvet nem biró népiskolai tanitók számára a magyar nyelv elsajátitása czéljából a f. é. nyári szünidő alatt 6 heti póttanfolyam tartatik Szombathelyen, Győrött, Léván, Losonczon, Sárospatakon, M.-Szigeten, Baján, Aradon, Kolozsvárt, Zilahon, Déván és Székely-Keresztúron.

A póttanfolyamon résztvevő minden tanitó 70 krnyi napidijban fog részesülni.

Miről a vallás- és közokt. m. kir. minister f. é. 14116 sz. a. k. rendelete értelmében a magyarul nem tudó, de azt az 1879. évi XVIII. t. cz. szerint elsajátitani köteles tanitókat azzal értesitem, hogy ha az emlitett póttanfolyamok valamelyikén részt akarnak venni, folyamodványaikat általam f. hó 20-ig azon tanfelügyelőhöz adják be, a kinek tankerületében a póttanfolyam tartatik.

Rimaszombat, 1881. junius 1.

Groó Vilmos,
kir. tanfelügyelő.

Szerkesztői üzenetek.

K—i D—s. Czáfolata éles polémiára szolgáltatna okot; különben megnyugtatjuk önt, hogy szennyes önérdekről, kortes-fogásról szó se lehet, tudósitónk téves értesitése okozta, kinek hagyja meg ön azon jogát, hogy ismert hibáját jóvá tehesse. Levelét nem közöljük, mert kaptunk H. urtól helyreigazitást s mert önnek a végső sorok politikai szaga miatt a sajtóbirósággal gyülnék meg a baja.

F. L. Igyekezzék megbizhatóbb s praktikusabb lenni; praktikus indokokból ajánljuk önnek.

D. B. Sajnáljuk, hogy elkéstünk a találkozási helyről. Máskor jobban felhasználjuk a kedvező alkalmat! Üdvözlet!

R. F. Háborgatják a muzsák?

E. B. Qualis vir, talis oratio.

S. D. Ne politikuskodjék! nem czizmadia ön.

G. M. Elég komikus eset, de mi nem tehetünk róla.

R. G. Be jól esnék „valami". Sürü a munka? Jó ünneplést és sok kiállitót kivánunk!

a—b. A szerkesztő nem zsandár. Ha nem jogos az a rovás, bizonyitson a t. ur.

Piaczi árak: Rimaszombat, 1881. junius hó 4-én tartott hetivásár alkalmával a gabonanemek és kapásnövények következőleg jegyeztettek:

Buza hectoliterenkint	10.50	10.—
Feles „	—.—	9.—
Rozs „	8.30	8.20
Árpa „	6.—	5.80
Zab „	3.—	2.45
Kukoricza „	6.—	5.50
Bab „	12.00	9.00
Kása „	14.00	12.00
Burgonya „	3.—	2.80
Buza métermázsánkint	11.60	11.50
Feles „	—.—	10.30
Rozs „	10.15	10.—
Árpa „	—.—	8.—
Zab „	5.90	5.80
Széna, kötött „	—.—	1.60
Tak. szalma „	—.—	0.50
Alom-szalma „	—.—	0.35
Zsúp-szalma „	—.—	1.10

Felelős szerkesztő s laptulajdonos:

Pető Porubszki Pál.

Szerkesztőtárs: **Fóthi Kovács Béla.**

HIRDETÉSEK.

Haszonbérlet.

A **Rimaszombat** várostól s ennek vasuti állomásától $\frac{1}{4}$ órai távolságban fekvő **Puszta-Szabadkai** tagositott birtok, mely 600 hold föld-rétből és 600 hold legelőből áll, jó karban levő szilárd gazdasági épületekkel ellátva, bizonyos mennyiségü takarmány- és vetés-készlettel **folyó 1881. september hó 29-től számitandó 6 évre** szabad kézből haszonbérbe adatik.

Bővebb tudósitás a puszta-szabadkai **erdőmesteri hivataltól** kapható, Utolsó posta Rimaszombat.

3—3

„MARGIT" gyógyforrás viznek

növekvő fogyasztása a viz kétségbevonhatlan gyógyhatásának következménye és szerencsés vegyiösszetételének bizonyitéka. Mint unikum különös elösmerést vivott ki **csekély szabad, de gazdag félig kötött szénsav** tartalma.

Gyógytani tekintetben kiterjedt alkalmazást nyer általjában a **légző-, emésztő-** és **húgyszervek** hurutus bántalmainál.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Hamisitások elkerülése tekintetéből figyelmeztetik a t. cz. közönség, szükségleteit csak jól ismert helyekről beszerezni,

Raktár: Rimaszombatban **Kern Adolfnál.**

9—12

Nyomatja és kiadja **Rábely Miklós.** Rimaszombat, 1881. (Losonczi-utcza 24. szám.)